

Development of an Academic Collaborative Network Management Model in Small-sized Primary Schools Under the Office of the Basic Education Commission in the Lower Northeast Region 1

Thaweesuda Kiatsirinthra ^{1*}, Saruda Chaisuwan ² and Krongtip Nakvichet ³

¹ Graduate Student of Philosophy Degree Program in Education Administration, Vongchavalitkul University

^{2,3} Associate Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University

* Corresponding author. E-mail: Krudatum@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the current condition and guidelines for academic collaborative network management in small-sized primary schools, to develop and evaluate the appropriateness of an academic collaborative network management model, and to assess its feasibility and usefulness. The research comprised three steps. Step 1 had two sub-steps: Step 1.1 examined the current condition of academic network management with 320 small-sized primary schools in the Lower Northeastern Region 1, using a questionnaire with an item-objective congruence index of 0.80–1.00 and a reliability of 0.89, analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation; Step 1.2 explored best-practice guidelines through semi-structured interviews with 4 school administrators. Step 2 involved drafting the model and evaluating its appropriateness through a focus group discussion with 7 experts. Step 3 assessed the model's feasibility and usefulness using a questionnaire completed by 60 administrators or teachers from small-sized primary schools. The findings revealed that: 1) the current condition and best-practice guidelines were overall at a high level, with administrators needing to create a participatory vision and develop teachers through cross-school professional learning communities to ensure an effective collaborative network; 2) the appropriateness of the model was rated at the highest level; and 3) the feasibility and usefulness of the model were rated at the highest level.

Keywords: Model, Academic Collaborative Network Management, Small-Sized Primary Schools.

การพัฒนาแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ฐวีร์สุดา เกียรติศิรินทรา ^{1*}, ศรุตดา ชัยสุวรรณ ² และ กรองทิพย์ นาควิเชตร ³

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

^{2,3} รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

* Corresponding author. E-mail: Krudatum@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ แนวทาง และพัฒนาแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 มี 2 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาสภาพการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 320 โรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยจัดประชุมกลุ่มสนทนากับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบ และขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 60 คน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหารต้องสร้างวิสัยทัศน์แบบมีส่วนร่วมและพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพข้ามโรงเรียนเพื่อให้เครือข่ายความร่วมมือมีประสิทธิภาพ 2) ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ, โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

© 2026 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เยาวชนยุคใหม่จึงต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหาและทักษะการประยุกต์ใช้เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เข้มแข็งสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ (สรรพสิทธิ์ ชมภูณูช และคณะ, 2564) สอดรับกับภารกิจหลักของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ในการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคมผ่านการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

จากการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่า สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน ลงมา ซึ่งมีจำนวนถึง 15,327 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 52.58 ของโรงเรียนทั้งหมด และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีเนื่องจากอัตราการเกิดที่ลดลงและการย้ายถิ่นฐาน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568) ปัญหาสำคัญ

ของโรงเรียนขนาดเล็กคือการบริหารจัดการที่ไม่คุ้มทุน การขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา ครูไม่ครบชั้นเรียน และครูมีภาระงานล้นตัว ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ สะท้อนได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ที่พบว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนขนาดเล็กต่ำกว่าโรงเรียนขนาดอื่นและต่ำกว่าระดับประเทศในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566)

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเน้นยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อให้เกิดพลังแห่งการช่วยเหลือกัน ทั้งในด้านวิชาการ การใช้สื่อเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ (สุรเดช รอดจินดา และคณะ, 2562) แต่ในทางปฏิบัติพบว่าเครือข่ายบางแห่งยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากขาดความชัดเจนในภารกิจ ขาดภาวะผู้นำ และปัญหาวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการแข่งขันมากกว่าการช่วยเหลือกัน (เพิ่มศักดิ์ บัวรักษา, 2559) แม้ว่าจะมีผู้วิจัยที่นำเสนอรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในพื้นที่ต่าง ๆ ดังเช่นที่ จิราวรรณ เอียดชุม และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า รูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์นำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่วนศกรินทร์ สมพศินภา (2565) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 พบว่า รูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และชญาภาญ์ ศรีเนตร และคณะ (2566) ได้สร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลกับโรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 พบว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์นำไปใช้จริง จะเห็นได้ว่ายังไม่มีงานวิจัยเรื่องใดที่ศึกษาถึงไปในบริบทเฉพาะของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษา แก้ไขข้อจำกัดด้านทรัพยากร และสร้างกลไกการบริหารที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
2. เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มี 2 ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 สภาพการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเครือข่าย 2) ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย 3) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 4) ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 5) ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสำคัญของเครือข่าย และ 6) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,863 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปีการศึกษา 2568 ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยได้จากการสุ่มแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 โรงเรียน

1.3 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 640 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.89 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 640 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน 640 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2545) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์เดียวกันนี้ในการแปลผลค่าเฉลี่ยตลอดทั้งบทความ

ขั้นที่ 1.2 ศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 4 โรงเรียนโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์การเลือกโรงเรียน คือ 1) เป็นโรงเรียนที่มีผลงานได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARD) ระดับชาติ 2) เป็นโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษารอบสี่ จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ระดับดีขึ้นไป การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเครือข่าย 2) ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย 3) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 4) ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 5) ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสำคัญของเครือข่าย และ 6) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำผลการวิเคราะห์ที่รวบรวมได้มาพิจารณา จัดทำร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

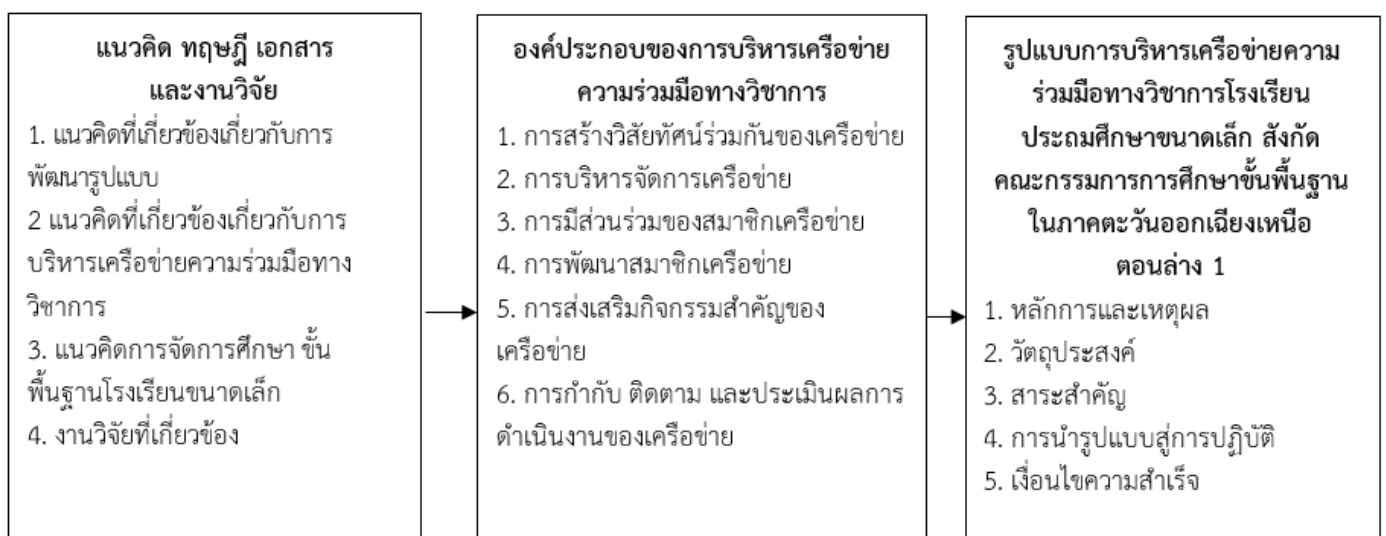
ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่าง โดยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเด็นจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มายกร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ตามแนวคิด ทฤษฎี การสร้างรูปแบบตามองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สาระสำคัญของรูปแบบ 4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ จากนั้นจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ผู้ให้ข้อมูล ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 60 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1 โดยพิจารณาจากความสมัครใจและความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการในการให้ข้อมูลเพื่อประเมินรูปแบบ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับสภาพการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($M = 3.55$, $S.D. = 0.68$) และด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($M = 3.55$, $S.D. = 0.69$) รองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($M = 3.53$, $S.D. = 0.64$) ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสำคัญของเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($M = 3.53$, $S.D. = 0.68$) และด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($M = 3.53$, $S.D. = 0.66$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($M = 3.50$, $S.D. = 0.65$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ สรุปได้ว่า

2.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเครือข่าย ร่วมกันวิเคราะห์นโยบายกระจายอำนาจและสังเคราะห์ SWOT ของแต่ละโรงเรียนเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับต้นสังกัด โดยใช้กระบวนการประชาพิจารณ์และโครงสร้างการบริหารที่เน้นมติประชาธิปไตยเพื่อสร้างการยอมรับ พร้อมทั้งสื่อสารทิศทางผ่านฐานข้อมูลกลางและช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน สุดท้ายมีการติดตามผลผ่านการสำรวจความเข้าใจและกระบวนการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติร่วมกันเพื่อทบทวนและปรับปรุงแผนการดำเนินงานอย่างโปร่งใสโดยยึดประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2.2 ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย มุ่งเน้นการสร้างระบบที่มีความชัดเจนและโปร่งใส เริ่มต้นจากการจัดทำโครงสร้างการบริหารและระบบการสื่อสารที่วางรากฐานไว้อย่างเป็นสัดส่วน โดยผู้นำเครือข่ายมีบทบาทสำคัญในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็ว พร้อมทั้งยึดถือหลักความยุติธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและการสื่อสารเหตุผลอย่างตรงไปตรงมาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและลดข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิก

2.3 ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเชิงรุกและความเท่าเทียม เริ่มต้นจากการจัดเวทีประชุมทุกระดับเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกัน โดยมีปฏิทินกิจกรรมและกติกาการตัดสินใจที่ชัดเจนเป็นเครื่องมือสร้างความร่วมมือ พร้อมทั้งจัดตั้งคณะทำงานแบบผสมผสานระหว่างโรงเรียนเพื่อกระชับความสัมพันธ์และลดช่องว่างในการปฏิบัติงาน

2.4 ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย มุ่งเน้นการสร้างความยั่งยืนผ่านแผนงานระยะยาว 3-5 ปี ที่ให้ความสำคัญกับการลดภาระงานครูและยกระดับคุณภาพผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม โดยใช้ระบบพี่เลี้ยงเครือข่าย (Mentoring System) และการจัดตั้งกลุ่ม PLC ข้ามโรงเรียนที่มีตารางเวลาชัดเจนทั้งในรูปแบบ On-site และ Online เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ

2.5 ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสำคัญของเครือข่าย เน้นการสร้างเชื่อมโยงระหว่างการทำงานกับเป้าหมายหลัก โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมให้ตอบโจทย์วิสัยทัศน์ เช่น การยกระดับผลสัมฤทธิ์หรือการแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น ควบคู่ไปกับการวางระบบสื่อสารล่วงหน้าชัดเจนผ่านโครงสร้าง 3 ระดับ (ทางการ กึ่งทางการ และไม่เป็นทางการ) และการจัดกลุ่มทำงานตามภารกิจเฉพาะด้าน (Working Groups) เพื่อให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวและบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs) ที่วัดผลได้จริงร่วมกัน พร้อมวางปฏิทินวงจรการติดตามที่ชัดเจนเพื่อให้สมาชิกเตรียมความพร้อมได้ทันเวลา โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากตัวแทนทุกสถานศึกษาเพื่อสร้างความเป็นกลางและความรับผิดชอบร่วมกัน ควบคู่ไปกับการใช้ระบบ

จัดเก็บข้อมูลดิจิทัลหรือ Dashboard ในการติดตามผลแบบ Real-time เพื่อให้สมาชิกเห็นความก้าวหน้าและใช้เป็นฐานข้อมูลในการสะท้อนผลได้อย่างแม่นยำ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ 1. หลักการและเหตุผล 2. วัตถุประสงค์ 3. สาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเครือข่าย 2) ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย 3) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 4) ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 5) ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสำคัญของเครือข่าย และ 6) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย 4. แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5. เงื่อนไขความสำเร็จ

2. การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ($M = 4.51, S.D. = 0.60$) ประกอบด้วย ด้านหลักการและเหตุผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.42, S.D. = 0.53$) ด้านวัตถุประสงค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57, S.D. = 0.53$) ด้านสาระสำคัญของรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.43, S.D. = 0.36$) ด้านการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.51, S.D. = 0.67$) และด้านเงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.61, S.D. = 0.58$)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินความเป็นไปได้โดยผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่รับผิดชอบหัวหน้าวิชาการ พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ด้านหลักการและเหตุผล มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($M = 4.40, S.D. = 0.49$) ด้านวัตถุประสงค์ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($M = 4.50, S.D. = 0.50$) ด้านสาระสำคัญของรูปแบบ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($M = 4.53, S.D. = 0.27$) ด้านการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.54, S.D. = 0.41$) และด้านเงื่อนไขความสำเร็จ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.68, S.D. = 0.23$)

2. ผลการประเมินความเป็นประโยชน์โดยผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่รับผิดชอบหัวหน้าวิชาการ พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ด้านหลักการและเหตุผล มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($M = 4.46, S.D. = 0.40$) ด้านวัตถุประสงค์ มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.56, S.D. = 0.50$) ด้านสาระสำคัญของรูปแบบ มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($M = 4.57, S.D. = 0.27$) ด้านการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57, S.D. = 0.40$) และด้านเงื่อนไขความสำเร็จ มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.72, S.D. = 0.21$)

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

1. จากการศึกษาสภาพการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวและความพยายามในการปรับตัวของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งมักประสบปัญหาภาวะขาดแคลนทรัพยากร ทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรการบริหารงานในรูปแบบเครือข่ายจึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนเหล่านี้สามารถดำรงประสิทธิภาพทางการศึกษาไว้ได้ โดยอาศัยการแบ่งปันทรัพยากรและการหนุนเสริมซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในเชิงบริบทของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งมีทุนทางสังคมเดิมเป็นวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบ “ฉันทันต” ที่เน้นการเอื้ออาทรและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายและด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นอย่างเด่นชัด เนื่องจากสมาชิกในเครือข่ายมีพื้นฐานความไว้วางใจและความเต็มใจที่จะแบ่งปันความรู้และทรัพยากรระหว่างกันมากกว่าพื้นที่ที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างออกไป

1.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าเครือข่ายมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน สมาชิกทุกคนรับรู้และเข้าใจในจุดมุ่งหมายเดียวกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระศักดิ์ สร้อยคำ (2561) ผลวิจัยพบว่า การจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงระบบการทำงานที่มีโครงสร้างและการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Resource Sharing) ระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรของโรงเรียนขนาดเล็กได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเครือข่ายที่เน้นโครงสร้างการกำกับร่วม (Shared Governance) ซึ่งชี้ว่าเครือข่ายที่มีการกระจายบทบาทและแบ่งปันทรัพยากรอย่างเป็นระบบจะมีความยั่งยืนมากกว่าเครือข่ายที่พึ่งพาการนำแบบรวมศูนย์เพียงจุดเดียว อย่างไรก็ตาม ยังต้องพิจารณาต่อไปว่าผลลัพธ์ดังกล่าวจะยังคงเข้มแข็งหรือไม่หากขาดแรงสนับสนุนจากผู้บริหารเครือข่ายหลักที่เป็นผู้ริเริ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักรินทร์ สมพศินภา (2565) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและการยอมรับซึ่งกันและกัน สมาชิกไม่ได้เพียงแต่รับคำสั่งแต่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและความร่วมมือที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวรรณ เอียดชุม และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในอำเภอเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงเครือข่ายให้ความสำคัญกับการยกระดับศักยภาพครูและบุคลากร โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการฝึกอบรมร่วมกัน ซึ่งช่วยแก้ปัญหาครูสอนไม่ตรงสายวิชาและพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักรินทร์ สมพศินภา (2565) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสำคัญของเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมวิชาการ เช่น การจัดค่ายวิชาการร่วมกัน การผลิตสื่อ หรือการแข่งขันทักษะ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและเท่าเทียมกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของจิรวรรณ เอียดชุม และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในอำเภอเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสำคัญของเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงว่าเครือข่ายมีระบบการตรวจสอบที่เป็นธรรมและสม่ำเสมอ มีการนำข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) มาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ทำให้สามารถควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม ด้านนี้กลับมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากด้านอื่นมากนัก ซึ่งอาจสะท้อนว่ากลไกการกำกับติดตามของเครือข่ายในพื้นที่ยังพึ่งพาการรายงานผลตามรอบเวลาเป็นหลัก มากกว่าการใช้ระบบข้อมูลแบบ Real-time อย่างต่อเนื่อง ต่างจากบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่หรือพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่า ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่ควรพัฒนาต่อไปเพื่อยกระดับความเข้มแข็งของการกำกับ ติดตามให้สูงขึ้นกว่าด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระศักดิ์ สร้อยคำ (2561) ผลวิจัยพบว่า การจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผู้บริหารต้องสร้างวิสัยทัศน์แบบมีส่วนร่วมและพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพข้ามโรงเรียนเพื่อให้เครือข่ายความร่วมมือมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุรเดช รอดจินดา (2562) ที่ระบุว่าเป้าหมายที่ชัดเจนและเกิดจากความเห็นชอบของสมาชิกจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมองค์กรและการแข่งขันระหว่างโรงเรียน เมื่อโรงเรียนขนาดเล็กมองเห็นเป้าหมายเดียวกันจะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เท่าเทียมกับโรงเรียนขนาดใหญ่ จะทำให้เกิดการระดมทรัพยากรและงบประมาณที่มีจำกัดมาใช้ร่วมกันได้อย่างคุ้มค่าและมีทิศทาง และจิรวรรณ เอียดชุม และคณะ (2565) ที่พบว่ารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายที่เน้นความร่วมมือทางวิชาการช่วยให้เกิดการแบ่งปันความเชี่ยวชาญส่งผลให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบไปด้วย 5 ส่วน 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญ 4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม พบว่า โดยภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น มีความสมบูรณ์เชิงทฤษฎีและมีความเป็นไปได้สูงในการนำไปปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยเริ่มต้นจากการกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางให้โรงเรียนที่มีบริบทเฉพาะตัวสามารถก้าวข้ามอุปสรรคด้านงบประมาณและบุคลากร ผ่านการสร้างพลังวิถุจากการรวมกลุ่มเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา หัวใจสำคัญของรูปแบบคือองค์ประกอบ 6 ด้านหลัก ที่ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันไปจนถึงการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ซึ่งสะท้อนถึงการนำวงจรการบริหารงานคุณภาพมาประยุกต์ใช้กับงานเครือข่ายได้อย่างลงตัว โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการพัฒนาสมาชิกที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเน้นความสัมพันธ์ฉันพี่น้อง ส่งผลให้กิจกรรมทางวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวรรณ เอียดชุม และคณะ (2565) วิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในอำเภอเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และชญาภาญ์ ศรีเนตร และคณะ (2566) วิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งชนอนงค์ ชูรา (2566) วิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ผลจากการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ช่วยก้าวข้ามข้อจำกัดด้านงบประมาณไปสู่การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ส่วนของรูปแบบถูกออกแบบอย่างสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับวิธีการทำงานจริงในพื้นที่ โดยมีขั้นตอนการนำไปปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จที่ชัดเจน ช่วยให้ผู้บริหารและครูเห็นแนวทางที่จับต้องได้และมีความยืดหยุ่นในการปรับใช้ตามบริบทที่แตกต่างแต่มีเป้าหมายเดียวกัน ในมิติของความเป็นประโยชน์ ผลการประเมินในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบนี้สามารถแก้ปัญหาหลักของโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมกิจกรรมเครือข่ายและการพัฒนาสมาชิก ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพวิชาการให้เท่าเทียมกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีมาตรฐานสูงขึ้นผ่านความร่วมมือที่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักรินทร์ สมพศินภา (2565) การวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และจิราวรรณ เอียดชุม และคณะ (2565) วิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในอำเภอเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งชญาภาญจ ศรีเนตร และคณะ (2566) วิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหารต้องสร้างวิสัยทัศน์แบบมีส่วนร่วมและพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพข้ามโรงเรียนเพื่อให้เครือข่ายความร่วมมือมีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญของรูปแบบ 4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด

3. รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จากการประเมินโดยผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการ โดยภาพรวม มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ควรมีการสร้างความตระหนักให้ครูในปรับเปลี่ยนรูปแบบความคิดเพื่อก้าวไปสู่สิ่งใหม่ที่โรงเรียนคาดหวังไว้ โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อสร้างวิธีการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กควรวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการบริหารจัดการเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าทรัพยากรที่จำกัดของโรงเรียนขนาดเล็กได้ถูกนำไปใช้อย่างมี

ประสิทธิภาพสูงสุด และส่งผลถึงตัวผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การเป็นเครือข่ายเข้มแข็งที่เป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

1.3 ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสำคัญของเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างคุณภาพในความหลากหลาย โดยเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้จัดกิจกรรมไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้กิจกรรมของเครือข่ายเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กควรมุ่งเน้นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีช่วยเหลือและแบ่งปัน นิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อส่งผลให้การดำเนินงานในภาพรวมมีความเข้มแข็งและก้าวไปสู่ระดับความสำเร็จที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กควรเน้นการบริหารแบบพึ่งพาอาศัยกันอย่างเป็นระบบ เมื่อสมาชิกเห็นว่าการมีส่วนร่วมนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนและลดภาระงานของตนเองได้อย่างแท้จริง ความร่วมมือนี้จะเปลี่ยนกลไกหลักที่ขับเคลื่อนให้โรงเรียนขนาดเล็กให้เกิดคุณภาพอย่างยั่งยืน

1.6 ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาครูและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างมีความสุข โดยเปลี่ยนบทบาทสมาชิกจากผู้รับการถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้สร้างความรู้และนวัตกรรม เมื่อครูมีความเข้มแข็งทางวิชาการและมีพลังใจที่เต็มเปี่ยม ความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจะเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กระหว่างภูมิภาค เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ 1

2.3 ควรมีการติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Study) ภายหลังจากนำรูปแบบไปใช้จริง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและความยั่งยืนของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในระยะยาวต่อเนื่องหลายปีการศึกษา

2.4 ควรมีการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยนำรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้นนี้ไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). แผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการตามนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สำนักนโยบายยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิราวรรณ เอียดชุม โสภณ เพ็ชรพวง และญาณิศา บุญจิตร. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในอำเภอเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสาร มจร วิชาการล้าเนา, 11(2), 58-70.
- จิระศักดิ์ สร้อยคำ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- ชญาภาญจ ตรีเนตร จำเริญ พลหาร และ กฤษณก ดวงชาทม. (2566). รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(4), 1621-1634.

- เพิ่มศักดิ์ บัวรักษ์. (2559). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 13(24), 14-21.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศักรินทร์ สมพศินภา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ชนอนงค์ ชูรา. (2566). รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สุรเดช รอดจินดา, สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์, สมถวิล วิจิตรวรรณ, และ พีระ รัตนวิจิตร (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนบน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(1), 1020-1042.
- สรรพสิทธิ์ ชมภูษ, ทิวกกร แสร์สุวรรณ, ศิริินดา สอนมาดีและโชติ บดีรัฐ. (2564). บริบทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. *Journal of Roi Kaensarn Academic*. 7(3), 409-424.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). รายงานผลการดำเนินงานของ ก.ต.ป.น. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 [Online]. Available: <https://eva.obec.go.th/publicationbook/975/>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net)*. [Online]. Available: <https://www.niets.or.th/th/content/view/26058/>
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). *บริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*. [Online]. Available: <https://www.obec.go.th/archives/1067067>
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.